

УДК 37(09)(460)“1900/1920”

Гаврилюк С. М.

аспірант кафедри педагогіки і

методики викладання історії та суспільних дисциплін

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка

АКТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ОСВІТЯНАМИ ІСПАНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У творчості освітян Іспанії у 1900–1910-х роках було актуалізовано чимало соціально-педагогічних ідей, зокрема ідей про загальне народне просвітництво, єдину школу, захист дитинства тощо. Педагог Луїс Парраль (Luis Parral Cristobal) у своїх працях пояснював значення народної освіти та соціального виховання для прогресування суспільства. Наприклад, у книзі “Теорія виховання” (Вальядолід, 1900) [1] він стверджував, що соціальне виховання є невід’ємним елементом суспільних відносин; воно є значущим і для утворення родини, і для заробітку на життя та вступу у відносини власності, і для досягнення громадянської свободи.

На думку Луїса Парраля, важливо плекати у молоді такі соціальні почуття, як дієвість, працелюбність, чесність і послідовність в усьому, розсудливість та практичність та інші. “Добре вихована людина соромиться неучтва, розваги, пороку, поганих вчинків і прагне працювати, докладає чималих зусиль, аби отримувати знання, займатися чимось корисним й цільним, поводитися гідно та дотримуватися всіх чеснот. Не лишень корисним, а й необхідним є виховання для нашого тіла та нашої душі”, – зазначав педагог [1, с. 11].

На погляд іспанського освітянина Педро де Альканти (Pedro de Alcantara Garcia), обов’язковими умовами формування людини є виховання соціальних зародків, що кореняться у глибині людської істоти. У статті “Соціальне виховання в початковій школі” (La Escuela Moderna, 1901) [2] педагог наголошував на таких значущих соціально-педагогічних ідеях, як розвинення суспільної природи людини та формування колективного духу у суспільстві. “Суспільні інтереси щодня зростають і ускладнюються, саме тому вкрай важливим для сьогодення є підготовка людини до життєвої боротьби, а для

цього людина має добре знати свої права й обов’язки та дотримуватися їх”, – пояснював Педро де Алькантара [2, с. 3].

Освітнянин Елой Луїс-Андре (Eloy Anselmo Luis y Andre) обґрунтовував соціально-педагогічну ідею формування колективного духу (суспільної, народної свідомості) у таких публікаціях, як “Проблема громадянського виховання” (La España Moderna, 1914) [3], “Проблема національного виховання” (Nuestro Tiempo, 1912) [4], “Виховання підлітків” (Мадрид, 1916) [5] та інших.

Елой Луїс-Андре вказував: “Те, до чого ми прямуємо у політичній педагогіці, або громадянському вихованні, є не що інше, як розв’язання проблеми соціальної педагогіки, адже сфера її дії починається в родинному вогнищі, де відбувається первинне суспільно-політичне виховання – підготовка суспільної реальності і народної одночасно” [3, с. 94–95].

Про те, що сучасна педагогіка зорієнтована на соціологічний характер, йшлося у роботах освітянина Манрике де Лари (Manrique de Lara). Наприклад, у статті “Освіта для праці. Соціальна педагогіка” (1918) він зауважував, що соціальна педагогіка закономірно затребувана у суспільстві на початку XX століття. “Людина завжди буде тим, ким її зобов’язують бути життя, середовище та інші люди, які її оточують, – отже, первинним завданням соціальної педагогіки є підготовка людини до життя у суспільстві та праці”, – підкреслював Манрике де Лара [6, с. 265].

Педагог Руфіно Бланко (Rufino Blanco y Sanchez), порівнюючи колективне (соціальне) виховання з індивідуальним, констатував, що колективне виховання має більше переваг. Здійснюючись у ширшому за родинне соціальному середовищі, колективне виховання сприяє прилученню дитини до суспільства, формуванню звичаїв суспільного життя. Серед форм колективного (соціального) виховання Руфіно Бланко виділяв екстернатну, напівінтернатну та інтернатну форми, а суб’єктами соціального виховання визначав державу, суспільство й приватну ініціативу. На його переконання, у народному просвітництві мають брати участь усі ці суб’єкти [7, с. 168–169].

Актуалізація соціально-педагогічних ідей іспанськими освітянами на початку XX століття була закономірною у реформаторсько-педагогічному русі, що охопив європейський та північноамериканський простори.

Процес концептуалізації іспанської соціальної педагогіки здійснювався у тих новітніх історичних реаліях, коли затребуваними стали аксіологічні імперативи суспільної солідарності, консолідації соціуму, колективного духу та народного

єднання. Становлення і оформлення соціальної педагогіки як оригінального наукового напрямку було продиктовано самим життям іспанського суспільства, його життєтворчим натхненням, його екзистенційними устремліннями розбудувати новий соціальний порядок [8, с. 5].

За задумами освітян Іспанії на початку XX століття, соціальна педагогіка вможливлювала суспільний прогрес. За умови, що в освітній сфері проводитимуться масштабні докорінні перетворення, насамперед засновуватимуться нові навчальні заклади, поліпшуватиметься якість підготовки учительських кадрів, надаватиметься свобода університетським кафедрам, можна буде сподіватися на культурне піднесення і економічне зростання країни, а отже, на її відродження та оновлення. Роздуми іспанських педагогів неминуче приводили їх до висновку про те, що народне просвітництво і оновлена школа, тобто соціально-педагогічні ідеї, – не далекі, абстрактні цілі-мрії, а невід’ємні умови збереження іспанських державності та народності [9, с. 80].

Список літератури

1. Parral Cristobal L. Teoria completa de la educacion para los maestros y maestras. Valladolid : Imp. y Libr. Nacional y Extranjera de Andrés Martín, 1900. 158 p.
2. Alcantara Garcia P. La educacion social en la Escuela primaria. *La Escuela Moderna*. 1901, julio. № 124. P. 1–9.
3. Luis Andre E. El problema de la educacion civica. *La España Moderna* (Madrid). 1914. № 304, abril. P. 91–110.
4. Luis Andre E. El problema de la educacion nacional. *Nuestro Tiempo*. Madrid, junio de 1912. № 162, año XII. P. 305–320.
5. Luis Andre E. La educacion de la adolescencia. Madrid: Imprenta de “Alrededor del Mundo”, 1916. 260 p.
6. Lara M. La educacion para el trabajo. Pedagogia social. *La Escuela Moderna*. 1918. № 320, mayo. P. 265–267.
7. Blanco y Sanchez R. Tratado elemental de Pedagogia. Madrid : Imprenta Moderna, 1901. 334 p.
8. Зайченко Н. І. Іспанський педагогічний дискурс (кінець XIX – перша третина XX ст.): концептуалізація соціальної педагогіки: монографія. Київ: Ліра-К, 2018. 172 с.
9. Зайченко Н. І. Сенси освіти в іспанському регенераціоністському дискурсі 1898–1914 років: монографія. Київ: ФОП А. В. Ямчинський, 2020. 202 с.